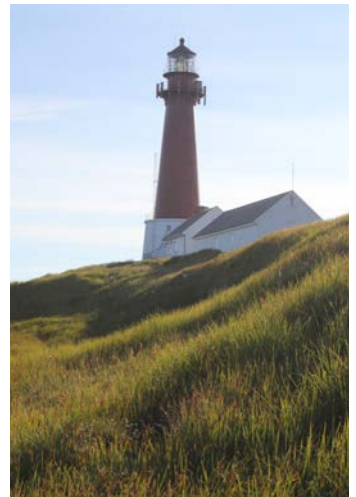

Kunstnerkollektivet

Vi går opp steintrappa og følger Mathias på en liten sti over gressmarka. Det finnes ingen trær eller busker her på øya. Fra alle steder på øya kan jeg se havet og små skjær som ligger rundt Skomvær. Vi nærmer oss det området der fyrtårnet står med fire bygninger i nærheten. Fra mai til september bor kunstnerne i en av bygningene, den gamle fyrvokterboligen. Et lite drivhus står bak huset, og mange vanntanker. Vi går gjennom en port og står nå på en plass ved fyrvokterboligen og et lite bolighus på høyre hånd. Foran oss ser jeg fyrtårnet og et lite redskapshus. På venstre hånd står det en lang bygning. Selve fyrtårnet ble bygd i 1887, og er 31,7 meter høyt.¹ Det bodde mennesker på øya inntil 1950, fyrvokterne med sine familier. Gjennom tidene var det fire familier som delte på vokterjobben. I brosjyren kunstnerkollektivet *Røst Artists in Residence* (*Røst AiR*) har laget, står det at øya omfatter 40 dekar jord, og at fyrvokteren hadde to kyr, én okse, sau og høner i 1950. Etter 1950 ble fyrstasjonen omgjort til «tørnstasjon», familiene til vokterne flyttet til Røst og Bodø. Fyrvokterne pendlet nå til Skomvær for å jobbe i tre måneder. Deretter hadde de tre uker fri. Skomvær har også vært en meteorologisk stasjon, og det ble foretatt værobservasjoner hver fjerde time gjennom hele året. Inntil 1978 var stasjonen bemannet, uansett årstid på grunn av tåkeler og værobservasjoner. I 2012 ble *Røst AiR* grunnlagt, og en liten arbeidsgruppe fra *Røst AiR* styrer nå aktiviteter på Skomvær. «*Røst AiR* er en del av Nordland Fylkeskommunes satsing på gjesteatelieér og har som formål å bidra til og heve bærekraftig kunstproduksjon og praksis i Nordland samt å synliggjøre Nordland i Norge og ut i verden. Gjennom *Røst AiR* til rettelegger vi for skapning av selvstendig og kritisk kunst med fokus på økologisk overgang», heter det i bro-

sjyren.² Kunstnere jobber mot å bli delvis selvforsynte og har egen matproduksjon som er inspirert av permakultur og økologisk jordbruk. De fisker selv og samler urter, tang og tare til matlaging. I samarbeid med *Kystverket*, Røst kommune, Nordland fylkeskommune, *Norsk Kulturråd*, Kulturnæringsstiftelsen *Sparebank 1 Nord-Norge*, *Kulturkontakt Nord*, finske kunstnerorganisasjonen *Mustarinda*, *High North AIR Network* og *Transfer North* har Røst AiR skapt et tilbud som retter seg både mot kunstnere og turister.² Kunstnere fra forskjellige land får bo her og jobber med kunsten sin. Turister som er med på sjøfuglsafari rundt Røst øya besøker også Skomvær. De får omvisning i tårnet og får servert bakverk og varm drikke.

Mathias fra arbeidsgruppa ber oss inn i det største huset på øya, fyrvokterboligen. Huset har to etasjer. Marte og jeg får tildelt et rom til overnatting nede i første etasjen. Kai skal ro tilbake til båten etter middagen for å sove der. Marte velger nederste seng i etasjesengen, men jeg velger en frittstående seng ved et av vinduene på rommet. Mathias viser oss badet der vi kan vaske oss. Vi får ikke bruke toalettet der. «Biodoen funker ikke», sier han. Han viser oss døren til den lange bygningen gjennom badvinduet som ligger til venstre til huset vi er i nå. «Der er toalettet. En skikkelig gammeldags utedo.» I vinduskarmen på badet ligger selvlaget kaffesåpe til tørking. På vei til felleskjøkkenet, som også ligger i første etasjen, hører jeg lyder fra andre etasje. «Det er Elin som jobber der oppe. Når hun skal ta en pause kommer hun ned for å prate med dere. Men hun må bli ferdig med det hun skal gjøre. Hun skal forlate øya i morgen formiddag», forteller Mathias. Jeg setter meg ved kjøkkenbordet som er plassert i midten av felleskjøkkenet. På bordet står det en gedigen gryte med dampende pasta i. De har også laget pesto og salat av selvdyrket grønnsaker og ville vekster fra øya. Mathias holder Marte, Kai og meg med selskap. Anna, praktikanten, kommer innom kjøkkenet for å

lage seg te. Hun går tilbake til rommet sitt når den er ferdig laget. Hun skal overta rollen som daglig leder i arbeidsgruppen etter Mathias om noen dager, fordi han selv skal tilbake til Oslo. Anna skal lære om økonomi, transport av mat og passe på hønsene som bor i den lange bygningen. Jeg spør Mathias hvor mange som er med i arbeidsgruppen til *Røst* AiR, og jeg får vite at den består av fire mennesker. Elin Vister som er lydkunstner. Hun bor på Røst når hun ikke er på Skomvær. Jason Rosenberg er billedkunstner og bor ellers i Brooklyn, New York. Marie Kaada Hovden er scenekunstner og bor i Fredrikstad, og Mathias T. Hatleskog, som er musikker. Han bor egentlig i Oslo. Hver av medlemmene har forskjellige roller, men alle kan om alt slik at de kan steppe inn for hverandre dersom en blir syk. Alle tar rollen som daglig leder i noen uker av en sesong på øya. Mathias bodde lenge i USA, mesteparten av tiden i New York, før han flyttet til Oslo. «Elin kjente jeg så vidt gjennom fellesvenner i Oslo fra musikermiljøet. Jeg møtte Elin én gang gjennom en venn, som sa at jeg skulle være på en plass der jeg kan gjøre platen min ferdig. Og siden verdiene til Elin og meg passer godt sammen, var Skomvær et godt valg», forteller Mathias mens vi spiser pasta. Etter at han kom hit ble han bedre kjent med Elin og hennes tankesett. Han er ganske ferskt i arbeidsgruppen. Mellom to tigger spør jeg han hva visjonen er til dette stedet. «Det er en mangfoldig visjon. Vi har et håp om at vi har kunstnere her, og at de får innblikk i hvordan det er å bo relativt selvforsynt langt til havs, men midt i en reell ressurs- og makt-kamp i Nord-Norge. Vi har all slags workshop her, avhengig av hva kunstnere og vi har lyst til. Selv om vi er midt i havet og så langt unna alt, så befinner vi oss midt i en geopolitisk makt- og ressurskamp. Midt i en av Norges største sjøfuglbestand. Men denne bestanden har gått dramatisk ned på grunn av overfiske», forklarer han. På Skomvær og øyene i nabolaget kan man observere krykkje,

lunde, alke, lomvi og skarv. I brosjyren til *Røst AiR* står det at Røst hadde verdens største lundefuglbestand på 1,5 millioner par i 1980. Nå er bestanden på rundt 450 000.² «Og vi har oljeboring hengende over oss. Det neste feltet ligger 18 nautiske mil unna.» Rundt 33 kilometer tilsvarer 18 nautiske mil. «Og så har vi ikke som mål å bli helt selvforsynte, men delvis, fordi det er veldig ressurskrevende. Da må du bo her hele året.» Ingen av medlemmene til arbeidsgruppen har prøvd å bo her et helt år enda. «Mange måneder ville man være helt isolert på grunn av mye sjø. Elin og Marie har lyst til å prøve det ut.» Før Mathias kom til Skomvær har han ikke tenkt mye på miljø og ressursbruk. Men når han først var her, var det øyeåpnende for han. Han forklarer hva som skjedde med ham. «Det vi ikke har det må vi lage eller vi må klare oss uten, fordi vi ikke kan dra til neste butikk rundt hjørnet. Da begynner du å tenke gjennom hvor mye av det du ellers omgir deg med trenger du egentlig for å greie deg? Det med vann var spesielt. Det er jo en brønn her, men i fjor ble den forurenset med mange tusen liter diesellolje. *Kystvakten* byttet ut tankene sine på andre siden av øya, og nå kan vi ikke bruke vann fra brønnen lenger. Vi leier området på øya av *Kystverket*. De har satt alt i stand angående bygninger og lignende. At de har ødelagt sitt eget område som er vernet, er hårreisende. Du går ut på tunet og ser den brunsvidde dieselloljeplaten på jorden. Det er en pågående sak der vi ber om at *Kystverket* renser opp. Men det vil ta tid, og pengene de skulle bruke til oppussing av dette huset vi nå er i, brukes til rensing av jorden. Inntil videre er vi avhengige av vanntanker. Vi har fire av dem, men ja, det er noe helt annet å vite at vannet er begrenset, enn å bare kunne åpne kranen uten ettertanke. Men det er bare én til ressurs du må tenke på å spare. Vi resirkulerer og bruker mye igjen.» Marte mener at alle daglige rutiner som dusjing og annet som krever vann, må tenkes nøye gjennom. Mathias nikker og sier: «Jeg har aldri

duşjet her. Jeg hopper bare ut i havet hver morgen. Det oppfordrer jeg alle til å gjøre. De som absolutt ikke vil, kan bruke sparedusjen.» Jeg setter tallerken fra meg på bordet og ser fornøyd rundt meg. I lyset av kjøkkenlampen oppdager jeg at Martes ansikt har blitt rødt av solen. «Hvordan er det med rollefordelingen her?», spør jeg Mathias og vender blikket fra Marte mot han. «At alle gjør alt alltid, er ikke nødvendigvis den mest effektive måten å jobbe på. Vi har hatt det slik i perioder med tusen ting å ta tak i. Alt ble gjort stykkevis. Når vi begynner sesongen, så skal vi ha med oss masse mat som basis, altså kaffe og mel pluss planter som vi setter ut i hagen fra fastlandet. I starten var det Elin som samlet alle trådene og var ansvarlig for alt. Men etter at vi var flere i arbeidsgruppen, slapp hun oss til, og hver enkelt av oss lærte hvordan systemet fungerer. Vi prøver så godt vi kan å bli enige. Det med rollefordeling, vi er jo i grunn kunstnere, og innimellom har vi et litt irrasjonelt behov at vi nå må bare gjøre *våre* ting. Så hvis en av oss er daglig leder, så får de andre lov å gjøre sine ting. En annen sak er at vi må slippe til andre mennesker når det handler om for eksempel regnskap. Det er ikke noe som faller oss naturlig. «Hvorfor denne plassen? At dere reiser fra overalt i verden hit til denne øya er jo ikke miljøvennlig, eller?», spør jeg videre. «Jeg har jo flyttet til Oslo for å kunne være med her. Så jeg reiste ikke fra New York hit», sier Mathias før han snakker om initiativtakeren til *Røst AiR*, Elin. «Grunnen til at hun falt for denne plassen har sikkert mye med huset på Røst å gjøre. Hun bodde noen år et annet sted i Lofoten. Hun hadde et samarbeid med fugleforskere for å ta opp fuglelyd. Hun er veldig opptatt av fugleliv og Skomvær, som i første omgang er et fugleøy, så et fyrvær, så en kunstnerresidens. Alle som vil bo her må reise grønt for å kunne komme hit. Du må ta tog og båt», forklarer Mathias betingelsene for å få opphold her. Han fortsetter: «Jeg kunne ikke forestille meg hvordan det

kunne gå an å leve her en hel måned før jeg kom hit for første gang. Nå kan jeg ikke tenke meg en annen plass. Den inspirerer veldig til å koble seg inn i det som er her. Jeg har vært her nå i to og en halv måned dette året. Elin har vært her siden mai sammen med Marie, som også har vært her nesten like lenge.» Kai kremter litt før han spør Mathias hva han ellers gjør de andre måneder i året. Vi får vite at han jobber som musiker som skriver sin egen musikk, men også musikk til TV og film, og han organiserer kunstutstillinger. Han er selvstendig næringsdrivende som de andre i arbeidsgruppen. «Neste medlem i arbeidsgruppen skal være en fra enten Røst eller fra Bodø slik at det blir mer lokal forankring», sier han og vender fokus tilbake til *Røst AiR*. Marte vil vite hva kriteriene ellers er for å være med. Før Mathias rekker å svare står Kai opp og sier at han må kikke litt etter båten. Jeg står også opp for å finne meg et lommetørkepapir. Når jeg kommer tilbake er Mathias midt i besvarelsen av Martes spørsmål. «Så du ble invitert inn?», spør hun han nå. Han bekrefter det hun sier og legger til at man må skrive søknad til *Røst AiR*. «Vi ser ikke etter kunstnere med forskjellige retninger innenfor kunst, men det går på verdier og politiske holdninger, økosensibilitet og politisk brodd. At du er åpen for å lære om å gjøre mye selv, å lære om spiselige planter for eksempel. Jeg skulle jo ikke tro at det fantes så mange spiselige planter her ute. Men det gjør det! Og så ser vi på hva slags blanding, synergi det blir mellom de kunstnere som kommer hit», forklarer Mathias. Senere denne kvelden vil Marie fortelle at noen kunstnere også har tatt kontakt med dem, og at det oftest var intuisjonen til arbeidsgruppen som avgjorde hvem som får være med. I tillegg må det passe med tidspunktet, og folk som skal være her ellers, og hvilke prosjekter som foregår her fra før av. Jeg tar meg et glass vann og spør Mathias hva som fester seg mest av oppholdet, når han er tilbake i Oslo. «Det er ganske mye. Vi begynner med noe

banalt. Jeg bodde ti år i USA, og nesten halvparten av det i New York. Og der må ting gå mye kjappere.» Han knipser med fingrene sine for å illustrere hvor raskt takten i *megacityen* er. «Og jeg var ikke god i resirkulering. Her har vi et veldig strengt system. Dette måtte jeg fortsette med i Oslo. Jeg har også begynt å bake, for eksempel. Men ikke alt jeg gjør her kan jeg gjøre i Oslo. Det er ikke slik at jeg reiser herfra og har alle svarene. Jeg kan ikke kildesortere alle store spørsmål. Men jeg får bevisstheten rundt mye og kan mer bevisst avgjøre hva jeg gjør og hva ikke. Videre prøver jeg å være bevisst på når jeg skriver musikk at den har mer betydning, og ikke bare handler om mitt eget følelsesliv. Vi er jo ikke en uttalt politisk aktivistgruppe her, men vi prøver å påvirke samfunnet gjennom kunsten. Før jeg kunne komme hit, måtte jeg flytte til Oslo. Så det var et stort skritt for meg. Det er litt vrient når jeg skal organisere neste turné som musiker. Jeg må tenke gjennom hvordan vi skal reise.» «Når du er musikker og du skriver musikk, så kan du jo gjøre det likegodt hjemme, eller?», spør Kai. «Nei, for å tjene penger som musikker i USA, så må du være der for å kunne pleie kontakter til kundene. Det er viktig å komme inn i miljøet i Oslo også, og jeg har begynt å komme meg inn der. Den nye platen har jeg laget her og er nettopp blitt ferdig. Jeg hadde et band i Amerika som het *Racing heart*. Jeg beholdte navnet, men jeg jobbet med nye musikere og produsent. Nå har jeg studioband. Når platen utgis, må jeg finne et liveband. Musikken og tekstene ville sikkert ha blitt annerledes hvis jeg hadde skrevet musikken i Oslo. Musikken på platen høres ikke ut som det stedet her, men det var heller ikke målet. Det tar tid å jobbe det inn. Elin har tatt steget ut i denne retningen. Hun bruker lyder herfra, fra fuglene, fra livet på Skomvær.» Kai har et til spørsmål rundt å lage musikk: «Å være her byr altså på andre muligheter i sammenlikning med ditt hjem i Oslo. Jeg går ut ifra mitt håndverksarbeid nå når det

gjelder neste spørsmålet mitt. Når jeg er på et annet sted enn på mitt verksted, da kan det hende at jeg tenker at dette ene verktøyet ligger hjemme, men det skulle jeg gjerne hatt her. Hvordan er det for deg?» Mathias forstår hva han mener og svarer: «Vi har begynt å få et repertoar av utstyr til forskjellige kunstnere, og vi har et verksted til snekring. Om det stedet ville være bra for meg som heltidsplass kan jeg ikke svare på, fordi jeg føler at jeg er såpass ny her.» Jeg skyter inn at jeg lurte på hvorfor Skomvær var så tiltrekkelig for ham at han flyttet helt fra New York for å kunne være her. «Det var også andre ting som fikk meg til å tenke at jeg ikke må bo i denne byen. Det var ikke kun Skomvær, men det var vektningen på skålen. Det ble til slutt viktigere for meg hvem jeg jobbet med, enn hvor jeg var. Det er inspirerende å jobbe i New York, men det er også veldig slitsom. Jeg har ikke noe behov for å isolere meg, men det ble viktigere, hva jeg holdte på med, enn hvor jeg var.» «Føler du forskjellen på kroppen?», spør Marte. Han nikker som svar og legger til: «Du senker skuldrene mye mer. Tempoet minsker på hva du skal rekke å gjøre i løpet av én dag. Denne overgangen var ikke sømløs. Det er helt klart et sunnere sted for psyken, men det kan hende at du blir rastløs på et bestemt tidspunkt.» Marie kommer inn på kjøkkenet og setter seg ved siden av meg. Kai vil vite om de ønsker seg flere eller mindre folk, og hva som er grunnen til folk for å komme hit. «Er det penger? Får de noen penger eller får dere noe igjen for at dere driver plassen?» Mange spørsmål på én gang. Mathias svarer først at de kunstnerne som kommer hit, får stipend til å dekke reise og opphold. Marie legger til: «Vi er støttet av Nordland fylkeskommune. Og vi har søkt også andre steder, men fylkeskommune er de som har vært med på å starte prosjektet og støttet oss mest siden oppstarten. De er fundamentet vårt. Til gjengjeld tar vi imot turister, viser dem rundt og tilbyr dem enkel servering. For å svare på ditt

spørsmål, Kai. Vi trives både med å være mange og få. I noen perioder er det veldig fint å være få. Man kommer veldig tett inn på hverandre. Andre ganger er vi mange, og du blir inspirert av å være mange. Men vi har ikke noe behov for å bli flere med vilje.» Kai spør videre: «Så dere er ikke avhengig av et bestemt antall mennesker som skal være her?» Hun svarer at de får et fast beløp fra fylkeskommune, men det er ikke knyttet opp mot et bestemt antall mennesker. Marie begynte på Skomvær som assistent til Elin for tre år siden. «Er dere lykkelige her?», spør jeg og ser at alle begynner å smile. «Stort spørsmål!», utbryter Mathias. Marie prøver seg først på et svar. «Ja, det er et magisk sted. Alle synes det og vil komme tilbake. Du blir veldig godt kjent med folk.» Så blir det stille. Før det blir for stille svarer Mathias: «Ja, jeg tror at ingen som kom hit har opplevd noe lignende før. I hvert fall var det slikt for meg.» Det de setter mest pris på er tettheten til naturen, å være rett på havet og mye skiftning i været. «Rett på villnatur, men du kan fort inn og varme deg igjen. Det er så spesielt. Vi er på en øy og vi må bare forholde oss til hverandre. Det er ingen andre som forstyrrer oss. Vi får turister på høysesong, men det er bare noen timer på dagtid. Du kan ikke dra på butikker eller kafé, kan ikke dra hjem. Vi må alle forholde oss til dette stedet og oss hele tiden. Alle må hjelpe hverandre. Det høres ut som klisje, men man blir raskt familie og får et tett samhold», går Marie i dybden. «Og de vanlige ting som man har, når man bo i kollektiv, som for eksempel hvem tar oppvasken?», retter Kai spørsmålet til Marie og Mathias. Jeg ser at de har satt opp en plan på kjøleskapet til slike oppgaver. Mathias følger blikket mitt. «Det går overraskende bra med planen. Du kan skrive på hva du har tenkt å overta, men det er åpent angående tidspunkt for utføring av oppgaven», sier han. Marie tilføyer at de har strenge regler i forhold til de som er på jobb, altså arbeidsgruppen. De gjør litt ekstra etter planen. «Når dere får besøk

av turister forteller dere dem hvordan dere lever her og hvorfor?», spør jeg videre. «Vi har jo hatt debatt om det. At vi ser på turistene som ressurs og ikke som forstyrrelser. Vi forteller dem hva vi gjør, samtidig skjærer vi de som holder på med noe kunstnerisk her», svarer Mathias. «I teorien ser vi jo på alt vi gjør og hele stedet som et kunstprosjekt, et stort kunstprosjekt. Og på det vise ser vi på alle som publikum. Så hvordan skal vi møte publikumet, er spørsmålet for oss. Vi fikk litt midler for å sette opp en liten kiosk og selger varer som kommer fra våre sjeler. Kiosken er laget med materialer herfra. Vi utvikler en kunstnerisk vandring vi vil tilby turistene, der vi forteller om kulturhistorien til dette stedet og våre prosjekter og kunst. Om vi forteller om oss? Ja, vi har nettopp laget en brosjyre, vi har en hjemmeside og en *Facebookside*. Det er ikke at vi glemmer oss. Men vi vil heller ikke at stedet blir kjempestort», forklarer Marie mer. «Men jeg tenkte på måten å leve på, nemlig miljøvennlig og delvis selvforsynt. Hvor mye har dere fokus på det når dere møter turister?», konkretiserer jeg spørsmålet mitt. Maria nikker som tegn for at hun forstår hva jeg mener og sier at de burde bli bedre på å kommunisere med Røst. «Jeg tror ikke at de forstår der helt hva vi holder på med her. Det er vanskelig å komme som en fra Sør-Norge hit og skal fortelle hvordan folk her i nord skal leve», mener Marie. Det skjønner vi alle rundt bordet, at dette er en utfordring. «Det er stort sett Elin som blir intervjuet. Og hun la stor vekt på miljøspørsmålet fra starten av. Det blir alltid nevnt. Forsøksvis prøver vi å nå ut med det. På sikt vil vi utgi en publikasjon med vandring og med forklaringer på vårt livssyn og vårt fokus på miljøet. Men nå er vi fortsatt ferske på alt her. I fjor og forfjor var Elin og jeg bare opptatt av å løse praktiske, organisatoriske og logistiske oppgaver. Det var lite tid for å tenke større enn det. Det blir bedre nå. Det kommer til å bli enda bedre», fortsetter Marie. Mathias skyter

inn at partneren *Mustarinda*, den finske kunstnerorganisasjonen som ligger i midten av Finland, nær russiske grensen, følger en klar linje. De kommuniserer hva de tenker politisk og miljømessig. «De har kommet ganske langt med å nå ut. De utgir tidsskrift. Elin har kontakt med dem. Vi ser mot dem», sier han. Kai lurer på om *Artists in Residence* er en verdensomspennende sak med felles konsept. Marie rister hodet sitt. Hun tror at det er en individuell sak. «Vi er *Røst AIR* som medlem av tre organisasjoner som er litt sånn paraplyorganisasjoner. Men disse organisasjoner er ganske små – *High North*, *Mustarinda* og *AiR* nettverket.» Jeg retter fokuset mot Marie som enkelt individ i prosjektet. Jeg vil vite fra henne om hun er mer opptatt av miljøet her eller hjemme. «Da jeg kom hit ble jeg veldig inspirert av prinsippene som styrer dagen her, sterkere enn jeg var vant til hjemme. Jeg prøver å integrere mye i mitt liv hjemme selv om det ikke er komfortabelt. Jeg bor i Fredriksstad. Nå har jeg en sterkere forståelse av forbruk angående alle objektenes verdi og opprinnelse. Det er så mange spørsmål og idéer. Hva lar seg gjennomføre?» Mathias står opp, begynner å rydde bordet og sier: «Først må du plante en idé som skaper sirkler i vann. Vi satt jo her og snakket om å redusere forbruket vårt og vi gjør det så godt vi kan, fordi vi vil og vi må. Men energien får vi fra *Kystverket* som driver diesellaggregat på øya, og som driver fyret primært. Å bruke diesellaggregat til strømlaging er ikke miljøvennlig. Da må vi få til å bygge opp solcellepanel, vindturbin, bølgekraftverk. Det er det vi vil forbedre. Hvis man ser rundt omkring, så er de systemer vi har laget oss, så lite miljøvennlige og menneskevennlige. Det dreier seg mest om å øke forbruk og å skape avhengighet gjennom stadig nye produkter til nye kundegrupper. Det ligger ikke noe varighet i denne tankegangen. For vår del betyr det at vi må finne ut hvordan kan vi være med å forandre på sikt ved å finne den balansen mellom å ha

høye idealer og å prøve å gjøre så mye man kan.» Elin kommer inn på kjøkkenet fra arbeidsrommet sitt for å snakke litt med oss. Hun har et annet stemmeleie enn Marie. Dersom begge ville ha begynt å synge høyt nå, så ville det ha vært en fantastisk kombinasjon, tenker jeg mens Elin hilser på oss. Hun vil også vite hva vi har snakket om så langt. Når det gjelder utvalg av kunstnere er det første hun nevner også måten å reise til øya. «Måtte dere sende hjem noen, fordi dere kom ikke overens?», spør jeg henne. «Nei, det var en person som valgte å dra tidligere enn oppholdet var ferdig, som ikke taklet vannlogistikken. Ellers har vi jo bestemt oss for å ikke ha så mange gjester når vi har opprigging for å ikke gjøre oss sårbare hvis én av oss blir syk underveis.» Marie bekrefter ved å si at de er veldig sårbare angående dette, fordi de er en så liten forening. «Vi passer på at vi har godt nok buffer overalt i alle retninger», sier Elin. Marie retter fokuset mot andre utfordringer de har når inviterte kunstnere er her. «Vi har nettopp hatt en rekke vegetarianere her, og det ble en problemstilling for oss. Vi mener at det mest miljøvennlige vi kan gjøre her er å spise lokalmat. Vi har krabber, fisk, snegler, høns, tang og mat fra egen hage. Men på grunn av verdier og prinsipper til dem som var vegetarianere, skulle kostholdet bestå av mye ris og quinoa og mange grønnsaker. Hvor bærekraftig og miljøvennlig er det, å frakte quinoa verden rundt? Hovedfokuset vårt er på bærekraft. Vi er alle uenig i industriell matproduksjon, men å spise krabber og fisk du har fanget og drept selv her, det er bærekraftig. Jeg er nok pessimistisk. Jeg tror vi lever midt opp i en utopi, tankeboble, eksperiment, men det er industrier der ute som slipper ut så mye dritt, vi ikke har kontroll over, og deres virke har en helt annen impact enn vi har her. Men det betyr ikke at jeg skal la være å gjøre det jeg mener er viktig og riktig.»

Før jeg henvender meg til Elin med mine spørsmål spør jeg Marie om hva hennes levebrød ellers er. «Jeg jobber som scenekunstner i første omgang. Jeg jobber med dette prosjektet her på øya veldig mye. Ellers har jeg mange andre prosjekter, og jeg er midt i etableringsfasen», forteller hun. Nå er det Elins tur. Jeg vet at hun var DJ Sunshine. Men nå? Hva gjør hun nå? «Jeg er billedkunstner, men jobber mye med lydbilder. Liv og kunst i ett, jeg skiller ikke lag. Det ene prosjektet er her og et prosjekt på Røst som grunnen til at jeg kom hit opprinnelig. Så er det installasjoner og performance, improvisasjon. Ting utvikler seg her med hagearbeid og litt snekring i blant.» Hun tar seg noe å drikke og jeg spør henne også hva hun setter mest pris på ved oppholdet her. «Det er veldig fint at vi alle er veldig opptatt av å ha teori og praksis balansert. Hvis du skal lære, så skal du ikke bare lære intellektuelt, fordi da vil du få en dissonans mellom kultur og natur. Vi lever i ett samfunn som er opptatt av binære verdier og å sette ting opp mot hverandre, som for eksempel teori og praksis. I den vestlige verden er de to ting skilt fra hverandre. Men vi har en annen verdensoppfatning. Jeg merker at Maries og Mathias praksis utfyller min praksis. Jeg har danset før veldig mye. Siden Marie er mer kroppslig og fysisk, så ble jeg mer opptatt av å danse igjen. Vi smelter i hverandre. Det blir veldig organisk. Og det er også med de som kommer hit.» Elin snakker fort for å få formidlet så mye som mulig før hun går tilbake til arbeidsrommet sitt. Marie bekrefter det Elin sa og sier at de påvirker hverandre veldig. «Til det spørsmålet du stilte tidligere, Melanie, om jeg er mer opptatt av miljøet her eller hjemme. Det er en ting som er et godt eksempel. Den øya her er liten, og dens økosystemet er sårbart. Vi fikk føle på kroppen hva det betyr å få mangel på vann, fordi vannet ble forurenset med diesel. Det var egentlig ikke en vannkrise, fordi vi kan dra til Røst, men i tillegg var det ikke vann på

Røst heller. Så Røst måtte få vann fra Bodø, og vannet ble rasjonert. Og derfor merket vi vannmangelen veldig. Når både gjestene og vi må ned til havet for å bære opp vann, og vaske opp med saltvann, da er det back to basics. Det er fint når du er på campingtur, men vi bor i et hus her. Hvor avhengige vi er!» «Pluss at man blir god i å lage sine egne systemer og å bare hoppe over alle andre idiotiske systemer. Å lære seg å ordne selv får du lyst til her. På dette stedet bygger vi opp kunnskap på nytt, og vi bruker kunnskap fra folk her. Marie har blitt en supersnekker siden hun kom hit. Hun har bygd seng som ser så proff ut. Jeg selv snekrer mer. Jason har lyst til å spinne ull. Vi er jo ellers alle så fjernt fra objektene vi omgir oss med. Folk vet ikke lenger, hva keramikk eller glass er, brød eller kylling», sprudler ordene fra Elins munn. Før hun kan fortsette sier Marie raskt at man i hvert fall ikke vet lenger hvor mye tid ting tar. «Når man ikke vet det, så får man ikke noe emosjonelt forhold til det heller, og da driter man i om kua har det kjipt. Men med én gang du skjønner hva du lærer, og du begynner å tenke hva ting er, så får du et emosjonelt forhold til ting. Og det trenger vi», påstår Elin. For henne var det en prosess for å komme dit hun er nå angående holdninger og verdier. «Det begynte når jeg flyttet til Nord-Norge i 2009. Når jeg var yngre, så var jeg veldig urban. Men så kom jeg tilbake, fordi jeg gikk inn i en depresjon av å bo i byen. For meg var det livreddende å flytte ut av byen. Det var ikke mørket eller vinteren som gjorde meg deprimert, men det å ikke ha rom, luft. For meg var det en veldig sakte overgang til et økologisk liv. Fra å fly mindre til alt annet.» Pausen til Elin er over. Vi avtaler med henne å snakke mer med hverandre neste formiddag.

«Men en ting Elin gikk så vidt inn på, er det med utveksling om kunstnerisk arbeid», begynner Marie å fortelle etter Elin forlot kjøkkenet. «Vi deler alt vi kan. Det ene er å påvirke hverandre, men det

andre er å undervise hverandre. Vi har hatt permakulturrkurs her, både i fjor og forfjor. Vi har hatt laboratorier der vi gikk i dybden til forskjellige tema. Så har vi en drøm om å bygge oss en egen båt. Og vi har veldig lyst til å bygge den selv sammen med en båtbygger.» Ikke bare Kai begynner å smile nå. «Hvor heldige dere er at Kai er med», sier jeg høyt. Kai ser overrasket på meg. «Nei, vi visste ikke at kunstnerne her har lyst til å lage seg egen båt», prøver jeg å avverge Kais tanker om at han ble lur i en felle. Marte bekrefter det jeg sier, og til slutt nikker og smiler han over hele ansiktet. «Når vi har lyst til å gjøre noe, så tenker vi ikke at vi kjøper det. Vi vil heller prøver å finne ut hvordan vi lærer oss kunnskap for å kunne lage det selv. Vi ønsker å eie kunnskap», sier Marie og henvender seg til Kai. «Det har jo sine begrensninger, og med all respekt for tiden som trengs for å få godt håndverk. Men vi tenker vi vil lære underveis. Det tar jo lang tid å forstå seg på materialet. Med tid og gode lærere, så bygger man selv opp kunnskap», sier hun og smiler til Kai. Han tar opp tråden. «Når dere prater om den lille verden og de utfordringene dere møter her, hvorfor henter dere ikke inn noen ingeniører som kan være med på å utvikle idéer til autark strømforsyning? At dere ikke bare har kunstnere her, men flere mennesker med kunnskap om å takle deres utfordringer her?» Marie medgår at de har hatt folk fra *Mustarinda* på besøk i fjor. «Flere av dem har kunnskap og har jobbet mye med det i praksis. Det var ved dette besøket at Elin fikk skikkelig napp på grønn energiforsyning. Nå har vi en liten prosjektgruppe, energi-gruppen, bestående av Mathias og Elin.» Mathias tar over: «Vi håper å tiltrekke oss mennesker fra alle slags retninger. Du må ikke kunne spille gitar for å kunne være her. Og vi vil gjerne jobbe med de som er her ute på Røst. En av dem som var her ute var en astrofysiker fra India. Hun var miljøengasjert, men fikk ikke jobbe med det profesjonelt. Så satt vi sammen rundt frokostbordet her og snakket

om våre utfordringer. Så satt hun seg ned etter frokost og tok kontakt med ingeniører i India og andre steder i verden. Vi fikk plutselig innspill fra mange plasser hvor mange har prøvd forskjellig og har sine erfaringer.» Mathias begynner å forberede oppvasken ved oppvaskbenken. I mellomtiden skravler vi litt videre om resirkulering med Marie. Jeg kommer plutselig på hva jeg ikke har spurt om enda. «Hvordan er deres forhold til naboene, og hvilke tilbakemeldinger får dere fra Røstværingene?» Marie sier at Røstværingen er kjent som sta og å ha sterke meninger. «Én som jobber på den eneste butikken som finnes på Røst, som selv er innflyttet for 30 år siden fra Oslo, sa spøkefullt til meg at det tar cirka 50 år før Røstværingene kommer til å akseptere oss. Jeg opplever Røstværingene som veldig åpne. Samtidig går det rare rykter om oss, at det er merkelige ting som skjer her. Men slik er det overalt der lite folk er samlet.» Mathias tar en pause fra oppvasken og snur seg mot oss for å tilføye at mennesker er utrolig hjelpsomme og rett fram her. «Da det var vannmangel dro jeg til butikken på Røst. Jeg spurte om jeg kan få kjøpt vanntank. Han som jobbet der den dagen sa at det ikke er vanntanker til salgs, men jeg kan sikkert låne vanntank. Så dro han hjem og hentet vanntanker. Hvor lenge kan jeg få låne de, spurte jeg han. Så lenge jeg trenger de, sier han. Fantastisk! Vi kjenner at de vil oss vel, til tross for de fargerike rykter som går.» Han vender oppmerksomheten sin mot oppvasken igjen. «Få mennesker, men vi føler at vi blir fort hjemmekjære», medgår Marie. Jeg får videre vite fra Mathias og Marie at de er medlemmer i diverse organisasjoner, men ikke aktive medlemmer. «Det fleste av energien min går jo til eget kunstnerisk arbeid og til Skomvær. Man burde jo engasjere seg mer», sier Marie. «Hvorfor burde man?», spør jeg nysgjerrig. «Man har jo ett ansvar når man ser at det er noe man burde jobbe med!», svarer hun. «Også på grunn av solidaritetstanken som ikke blir

verdsatt så høyt, heller uglesett i samfunnet», tilføyer Mathias og vender ryggen igjen mot oppvasken. «Du skal hele tiden se etter ditt valg, dine ønsker, ditt liv. Det å organisere seg til en slagkraft har vi mistet av synet. Kanskje ikke så mye i Norge, men i Amerika blir fagforeninger negativt omtalt, at de eksiterer bare for å gjøre livet mer komplisert og vanskelig. Mennesker har jo organisert seg for å få bedre arbeidsvilkår. For min egen del ville det ha vært bra å være med i en organisasjon der jeg kunne ta opp temaer som vi allerede diskuterer her.» Marie og tilføyer at dette prosjektet på øya er både kunstnerisk og politisk og vil skape ringvirkninger uansett. Marte spør om de har et skille mellom arbeidstid og privatliv her for å ta vare på sin egen energi. Mathias rister på hodet som svar mens Marie forteller at de vil prøve forsøksvis å ikke spørre hverandre hele tiden om noe. «Fordi vi er både på jobb og oss selv som privat. Vi ønsker å jobbe oss fram til en forståelse når det er tid til å gi rom og når det er tid til å be om hjelp, for eksempel. Det er vanskelig, og jeg føler ikke at jeg få til å balansere begge deler. Det handler om å øve seg selv på å gi seg rom og tid til å sove. Ting glir inn i hverandre. Vi må trene på å sette grenser, å lage egne rutiner, fordi vi ikke har ett A4-liv», går Marie mer i detalj. Mathias er ferdig med oppvasken, setter seg ved bordet igjen. Han sier at rutiner kan gjøre livet enklere, men at det er vanskelig å leve opp til det ønsket om å leve helt fritt. «Fordi planene blir mer omfattende?», spør Kai. «Ja, vi må passe på å ikke planlegge alt», innrømmer Mathias.

Det har blitt seint på natta. Kai ønsker oss alle en god natt og skal gå ut av huset. Det er mørkt ute og jeg lurar på om han vil finne veien til båten uten lys. Han beroliger meg ved å si at det ikke er første gang han gjør det. Marte og jeg går til rommet vårt mens Mathias og Marie blir sittende igjen på kjøkkenet. Vi gjør sengene klare ved å rulle ut soveposene våre, men først må vi ut av dette huset og inn

i det andre huset for å gå på do. Marte går først. Når hun kommer tilbake smiler hun uten å si ett ord. Jeg åpner døren til bolighuset og kikker ut i mørket. Forsiktig går jeg mot bygningen og oppdager at ikke er lys inn i huset, heller ikke på toalettet. Når jeg kommer fram til toalettet, ser jeg så vidt en benk med to lokk opp på. Ved siden av lokkene ligger dopapirruller. Jeg tar av en lokk og setter meg. Jeg er spent på hvordan toalettrommet ser ut på dagtid. Jeg gleder meg til å finne ut mer neste dagen. Tilbake i bolighuset ser jeg at Marte ligger allerede i sengen sin med sitt solbrente ansikt. Jeg kommer meg inn i soveposen i sengen min og kjenner at noe er galt. Det føles som om kroppen min ruller fra en side til den andre, til tross for at jeg ligger i ro. Senvirkninger fra den lange sjøreisen, tenker jeg før jeg sovner.

Neste morgen skinner solen gjennom lakenet som henger foran vinduet. Jeg går til felleskjøkkenet for å se om de andre i huset er våkne. Elin sitter allerede rundt bordet og spiser frokost. Hun må snart dra. Ved bordet sitter også Tejal, en ung kvinne fra India, og Marie og Mathias. Tejal skal bo her litt lenger enn Elin og Mathias. De siste instruksjer blir gitt av Elin før hun går på rommet sitt. Hun skal pakke sammen sakene sine. Anna kommer innom kjøkkenet. Hun setter i gang med å forberede servering til turistene som ankommer Skomvær om noen få timer. Jeg går ut av bolighuset for å besøke toalettet og må smile når jeg åpner døren til toalettet. Lokkene på doen er malt med pastellgrønn maling. På veggen henger en plakate med en tegneserie på. Jeg går ut igjen og ser hønsene som holder til i nærheten av husveggen. De soler seg. Kai kommer gjennom porten og sier at han vil ta seg en spasertur på øya. Han går mot fyrtårnet mens jeg går gjennom samme porten i motsatt retning. Jeg vil spasere gjennom kjøkkenhagen bak bolighuset, videre rundt bolighuset til fyrtårnet. Foran tårnet ser jeg jordflekkene som har blitt forurenset av dieselloleje. Jeg går rundt tårnet og tilbake til

bolighuset igjen. På kjøkkenet møter jeg Marte som snakker med Marie. Marie har ondt i den ene foten etter et tidligere ankelbrudd. Marte tilbyr henne alternativ behandling som lindring. Jeg setter meg ved kjøkkenbordet og snakker med Tejal. Hun mener at endring hos mennesker skjer ikke bare gjennom erfaringer man gjør, men gjennom observasjon. «We don't need a hardware change but a software change. We have developed good technology allready all around the world but the peoples mind has to change. We have everything and even more now. We are producing things, we don't need. And we don't see the consequences of producing these things. I guess, we are just so far moved from the nature. I mean, we are nature, too, but we are not aware of it anymore», forteller hun mens vi spiser frokost sammen. Etter hennes mening trenger vi ikke en hardware, men en software endring. Vi har utviklet god teknologi allerede i hele verden, men folkets sinn må endres. Vi har alt og enda mer nå. Vi produserer ting vi ikke trenger, og vi ser ikke konsekvensene av å produsere disse ting. Hun antar at vi har flyttet oss langt fra naturen. Vi er naturen, men at vi er ikke lenger klar over dette. Tejal står opp fra bordet, fordi Elin kommer inn på kjøkkenet igjen. Elin sier farvel og forlater huset med en av lydkunstnerne som hun jobbet sammen med sist natt. Alle som ikke skal reise enda følger Elin og lydkunstneren til båten. Været er fint og Marte forslår at hun ser på Maries fot ute i solen da vi kommer tilbake fra båten. Imellomtiden har Kai funnet seg noe å reparere. Jeg setter meg også ute på en trapp foran bygningen og nyter solen. Plutselig hører jeg stemmer til flere mennesker. Mathias kommer med en gruppe turister gjennom porten og tar den med til tårnet. Turistene skal få en omvisning i tårnet. For å ikke gå glipp av omvisningen skynder jeg meg opp og følger gruppen etter. Nede i tårnet har Marie installert en fiolin, og strengene til musikkinstrumentet når fra bunnen til toppen av

tårnet. «Ja, her prøver vi å eksperimentere med musikk», sier Mathias før han går videre opp trappen mot det rommet der linsene til fyrtårnet er plassert. Da jeg kommer ut av fyrtårnet igjen har Marie bestemt seg for å seile med Kai tilbake til Bodø. Hun vil til legen på sykehuset for å få undersøkt foten sin. «Ok, da seiler vi nå til Røst, overnatter der en natt og seiler til Bodø», oppsummerer Kai planen for de neste to dager. Marte og jeg skal ta fergen fra Røst videre til Moskenes på Lofoten for å besøke flere ildsjeler. Solen står høyt og varmer skikkelig da vi går ned til den lille robåten vi trenger for å komme oss tilbake til *Lærke*, seilbåten til Kai. Siden vi må vente på hver sin tur i robåten hopper Marte i havet og bader. Men mine tanker er allerede på robåtturen. Hvor mye vann vil trenge seg gjennom plankene i dag? Hvordan er bølgene utenfor bukten? Hvordan skal jeg komme meg ut av robåten og ombord seilbåten? Martes høye skrik river meg ut av mine bekymringer. «Oi, det var kaldt!», sier hun mens hun tørker seg raskt. Kai setter robåten i vannet. «Båten lekker ikke så mye lenger», sier han til meg og smiler når han ser hvordan jeg stirrer på øsen som ligger klar til bruk i båten. Så snart jeg sitter i båten begynner Kai å ro, mens jeg starter øyeblikkelig med å få vannet ut av båten. Ja, det er mindre vann som trenger inn, men det renner fortsatt. «Du trenger ikke øse», sier Kai mellom to rettrekk. «Jo, jeg må for å glemme hvor farlig det er med de bølgene i dag!», roper jeg som svar. Han ler og fortsetter å styre båten gjennom bølgene som virkelig er høyere i dag enn i går. Vi ankommer seilbåten og jeg må vente på riktig øyeblikk for å komme meg ombord seilbåten. Først når robåten heves av bølgene mot rekkverket til *Lærke* kan jeg trekke meg over, ellers er høydeforskjellen mellom de to båtene for stor. «Nå!», roper Kai og jeg hiver meg ut. Uff! Jeg tar imot min væske fra Kai og setter meg på benken for å vente til han er tilbake med Marte og Marie. En stor båt som har turistene

ombord som besøkte Skomvær, kjører bakom seilbåten. De vinker til meg og jeg vinker tilbake. Fra min plass i seilbåten ser jeg Tejal som legger seg på steinene på øya for å sole seg. Etter et kvarter venting er alle passasjerer ombord seilbåten.

